

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

MIN. - BUITENLANDSE ZAKEN	DAV
DWAAD	
27 SEP. 1991	

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

-Aan:
Zie verzendlijst.

Telefoon 070 - 318 81 88
Telex 32374 KYDER/BIV NL
Telefax 070 - 318 79 51

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/91/095/4675	27 september 1991
Onderwerp			
Joegoslavië: recente ontwikkelingen (nr 67/91)			

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28 's-Gravenhage	070 - 318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/91/095/4675, d.d. 27 september 1991

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v. AMAD

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
67/91

(Afgesloten 271100 SEP 1991)

Kroatië

Op diverse plaatsen in Kroatië wordt sinds gisteren weer hevig gevochten. Onder meer werden botsingen gemeld uit de omgeving van Pakrac in het westen van Slavonië. Opmerkelijk was ook dat de gevechten in Kroatië blijkbaar zijn uitgebreid naar het gebied ten zuiden van de havenstad Dubrovnik, in de Kroatische exclave die aan Montenegro grenst. Volgens het officiële Joegoslavische persbureau Tanjug ontstonden deze gevechten toen Kroatische (para-)militaire organisaties oprukten naar strategische posities in het gebergte achter de kust. Eenheden van de federale strijdkrachten (JNA) verhinderden dit met behulp van artillerie en gevechtsvliegtuigen.

De Kroatische troepenbewegingen in deze sector zouden erop kunnen wijzen dat de lokale autoriteiten rekening houden met aanvallen op het betreffende (van de rest van Kroatië geïsoleerde) gebied vanuit Bosnië-Herzegovina of Montenegro. Het is ook mogelijk dat het om een preventieve actie gaat, die verband houdt met eerder gemelde etnische spanningen in het aangrenzende deel van Bosnië-Herzegovina. In dit verband is overigens vermeldenswaard dat gisteren is aangekondigd dat uit dit deel van Bosnië-Herzegovina een aantal JNA-reservisten zal worden teruggetrokken. Vermoedelijk dient deze stap ter voorkoming van verdere spanningen tussen hen en de plaatselijke bevolking zoals die zich de afgelopen dagen hebben gemanifesteerd, onder meer in het plaatsje Capljina. Volgens persberichten zouden ook aan Bosnische kant gewapende eenheden zich moeten terugtrekken, mogelijk politiereservisten of burgers die zich hadden bewapend omdat zij zich door de JNA bedreigd voelden. De melding kan erop wijzen dat de JNA niet uit is op het verheugen van de etnische tegenstellingen in Bosnië-Herzegovina. Het is overigens twijfelachtig of de genoemde terugtrekking de inzetbaarheid van de JNA-eenheden in Bosnië-Herzegovina tegen Kroatië ernstig zal beïnvloeden.

Het bericht dat de JNA zich terugtrekt uit twee installaties in Vinkovci (Oost-Slavonië) is inmiddels bevestigd. Het verlaten van een weliswaar belegerde, maar in beginsel goed verdedigbare kazerne in een bolwerk van Kroatisch nationalisme binnen een door Serviërs gedomineerd gebied, blijft zeer opmerkelijk. Het is denkbaar dat er verband bestaat met het overleg tussen de presidenten van Servië en Kroatië met federaal minister van Defensie Kadijevic eerder deze week, waarop de noodzaak van een politieke oplossing voor de tegenstellingen in Kroatië werd benadrukt. In dat geval moet de ontruiming worden gezien als een signaal dat de JNA bereid is tot ingrijpende concessies om een dergelijke politieke oplossing te bewerkstelligen. Bovendien zou deze ontwikkeling dan de eerder geuite visie weerleggen dat de JNA vooral streeft naar het onder controle brengen van de door Serviërs opgeëiste gebieden in Kroatië, waartoe ook Vinkovci behoort. Indien de bedoelde ontruiming echter onder militaire druk is afgedwongen, is sprake van een belangrijk Kroatisch militair succes.

Deze week hebben Kroatische autoriteiten Joegoslavische diplomatieke vertegenwoordigers in het buitenland van Kroatische afkomst gevraagd openlijk hun trouw aan Kroatië te betuigen. Twaalf ambassadeurs, onder wie die in de Sovjet Unie, Oostenrijk en Frankrijk, alsmede een niet nader gencemd aantal andere diplomaten hebben aan dit verzoek voldaan. Deze Kroatische aktie vormt kennelijk een poging de buitenlandse dienst van Joegoslavië te splijten, mogelijk mede met het oog op het ondergraven van de positie van federaal minister van Buitenlandse Zaken Loncar.

Federale overheden

De positie van de federale regering wordt steeds zwakker. Na de ontslagname van een aantal ministers van Kroatische en Sloveense afkomst bestaat deze feitelijk nog slechts uit vier personen, te weten premier Markovic, Loncar, Kadujevic en minister van Binnenlandse Zaken Gracanin. Aangezien bovendien het federale parlement, dat de regering heeft benoemd, nog onder het oude communistische bewind is gekozen, het formele mandaat ervan inmiddels is verlopen en vele Sloveense en Kroatische parlementariërs hun functie hebben opgegeven, is de wettige status van de vier genoemde ministers omstreden en functioneren zij feitelijk slechts op persoonlijke titel.

Gisteren heeft het lid van het federale presidium voor Vojvodina, Kostic (niet te verwarren met de vice-voorzitter van het presidium en vertegenwoordiger van Montenegro, die eveneens Kostic heet) publiekelijk opgeroepen de regering van Markovic ten val te brengen en de premier zelf "te lynchen". De vice-premier van Servië heeft de federale regering een "kern van verraderlijke machten" genoemd.

Deze uitspraken wijzen erop dat het Servische bewind zich tot doel gesteld heeft door een mobilisatie van de volkswede de federale regering ten val te brengen. Omdat het federale presidium naar verwachting niet meer bijeen zal komen en het vrijwel uitgesloten is dat er een nieuwe pan-Joegoslavische regering kan worden gevormd, zou het machtsvacuüm dat nu reeds feitelijk op federaal niveau heerst, dan geformaliseerd zijn. Overigens heeft Markovic de genoemde uitlatingen krachtig verworpen en gedreigd de zetel van de regering uit Belgrado te verwijderen als zich ongeregelheden zouden voordoen.

Internationale vredesinspanningen

De voorzitter van de EG-vredesconferentie met betrekking tot Joegoslavië, Lord Carrington, heeft van het feit dat het bestand in Kroatië de afgelopen dagen redelijk in acht is genomen, gebruik gemaakt voor een poging het verloop van de vredesconferentie te versnellen. Hierbij speelt ook een rol het feit dat op 7 oktober het in Brioni overeengekomen moratorium van drie maanden op verdere invulling van de Kroatische en Sloveense onafhankelijkheid verloopt. Volgens afspraak zouden binnen deze periode onderhandelingen worden gevoerd over de toekomstige betrekkingen tussen de Joegoslavische deelstaten. Slovenië en Kroatië hebben reeds duidelijk gemaakt dat zij deze bepaling zodanig interpreteren dat niets een volledige onafhankelijkheid in de weg staat als deze onderhandelingen op 7 oktober niets hebben opgeleverd. Lord Carrington heeft echter gesteld te hopen dat beide republieken ook na deze datum aan de conferentie zullen blijven deelnemen, daarmee impliciet aangevend dat overeenstemming over belangrijke kwesties op korte termijn onwaarschijnlijk is.

Met vrijwel onmiddellijke ingang zullen in het kader van de conferentie drie werkgroepen worden ingesteld, die zich respectievelijk zullen bezighouden met minderhedenkwesties in Joegoslavië, en met de toekomstige politieke en economische betrekkingen tussen de deelrepublieken. Een plenaire bijeenkomst op het

niveau van ministers van Buitenlandse Zaken is pas weer te verwachten als deze werkgroepen verslag hebben uitgebracht aan Carrington.

Conclusie/voorzicht

De gevechten in Kroatië lijken geleidelijk weer in hevigheid toe te nemen. Er zijn echter ook nieuwe aanwijzingen dat de JNA voorstander is van een politieke oplossing van de tegenstellingen in Kroatië. De Kroatische (para-)militaire organisaties lijken niettemin rekening te houden met een heropleving van de gevechten. De positie van de federale regering komt steeds verder onder druk te staan, waardoor het machtsvacuüm dat feitelijk reeds op federaal niveau heerst, nog duidelijker wordt. Hoewel afspraken zijn gemaakt over een versnelling van de EG-vredesconferentie over Joegoslavië, zal deze naar verwachting op korte termijn geen belangrijk resultaat opleveren.